

Torre Vella de Cal Pons

Puig-reig

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Bosquet de Cal Pons s/n, Colònia Pons, 08692-Puig-reig
Emplaçament Colònia Pons

Coordenades:

Latitud: 41.96593
Longitud: 1.88452
UTM Est (X): 407569
UTM Nord (Y): 4646595

Classificació

Número de fitxa 08175 - 128
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani Historicista
Segle XIX
Any 1885
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL
Número inventari si, IPA 3659
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Ref. Cad.: 7848017DG0474N0001SO

Fitxes associades:

[Sant Josep de la Colònia Pons](#)
[Xalet del Director de Cal Pons](#)
[Xemeneia de Cal Pons](#)
[Resclosa i canal de Cal Pons](#)

Descripció

Construïda a la mateixa època de la fàbrica de cal Pons i els pisos de la colònia, es desconeix l'arquitecte. Consta de 225 m² repartits en els dos pisos, golfes i soterrani. És un edifici de planta quadrada amb un cos que sobresurt en alçat i en planta. La façana principal dona a migdia i té una doble escalinata que condueix a l'entrada, mentre que a ponent hi ha l'entrada a nivell del carrer. L'exterior és totalment arrebossat i els únics elements decoratius es redueixen als marcs de portes i finestres, que són de totxo. Els caps de les bigues de la barbacana són remats amb formes esfèriques, que recorden l'estil gòtic. A l'interior les parets són decorades amb sanefes geomètriques, mentre que als sostres s'hi troba una sèrie de temes vegetals de guix.

Observacions:

(Continuació Història): Com la majoria de colònies del Berguedà, Cal Pons es mantingué a ple rendiment i plena de vida fins als anys seixanta. A partir de llavors les coses començaren a evolucionar ràpidament. La fàbrica seguí funcionant fins l'any 1992, però a partir dels anys setanta, i especialment durant els vuitanta, els indicis de la crisi del sector tèxtil es feren sentir i el model de colònia també entrà en decadència: molta gent abandonà Cal Pons i els serveis anaren tancant. Amb el tancament de la fàbrica, el conjunt de la colònia -llevat de la turbina- fou embargat. Quan es posà a la venda -mitjançant subhasta pública, a finals dels anys noranta-, l'Ajuntament de Puig-reig adquirí bona part dels espais de la colònia.

Història

L'impulsor de Cal Pons -una de les colònies industrials més interessants de Catalunya a nivell urbanístic i arquitectònic- fou Josep Pons i Enrich, nascut a Manresa l'any 1811, descendent d'una família manresana vinculada a la indústria de la seda durant el segle XVIII. Al costat de l'espai industrial es començaren a construir, també, els habitatges on haurien de viure els treballadors de Cal Pons. Aquests habitatges, construïts en dues etapes diferents (1875 i 1890), formen el carrer d'Orient, el més emblemàtic de la colònia. Els majordoms i els encarregats vivien en pisos annexos a la fàbrica, mentre que els habitatges del carrer de la Baixada i de la plaça del Centre, on hi havia la botiga, el cafè, la fonda, el forn de pa i altres serveis, foren ocupats per famílies vinculades als serveis de la colònia.

Un dels edificis més importants de Cal Pons, pels serveis que acollia, fou el que es construï, annex a l'església, l'any 1893. Aquest espai incloïa l'escola, el convent de les monges, la residència de les noies i el teatre. Els edificis més emblemàtics -per la seva espectacularitat- de la colònia, però, eren i són uns altres: l'església i les torres dels amos. L'església, inaugurada el 1887, fou qualificada, per la premsa de l'època, com la "Catedral de l'Alt Llobregat". Les dues torres, situades al voltant d'un jardí, foren construïdes abans de l'any 1885 (la vella) i el 1897 (la nova). El conjunt de la colònia en construcció fou envoltat per una muralla d'uns dos metres d'alçada que tenia tres portals i dues portes. Els porters i el "sereno" vigilaven que cap treballador entrés o sortís del perímetre de la colònia més tard de les 8 o les 9 del vespre (depenent de l'època de l'any). Aquesta muralla fou enderrocada durant la Guerra Civil i ja no es reconstruí. Els anys vuitanta del segle XIX, mentre la colònia anava creixent i la fàbrica ja funcionava a ple rendiment, foren molt conflictius. Els obrers de Cal Pons -i de totes les colònies i fàbriques tèxtils catalanes de l'època-

havien de suportar unes condicions laborals molt dures: dotze hores diàries, o més, dins d'una fàbrica plena de perills i incomoditats i havent de sentir, constantment, el soroll dels telers i la maquinària. Contra aquesta realitat quotidiana es rebel·laren, en diferents ocasions, els treballadors de Cal Pons. La mobilització més important fou la vaga de l'any 1890, la qual afectà la majoria de les fàbriques i colònies del Llobregat. Com a conseqüència d'aquesta vaga, 150 obrers de Cal Pons foren acomiadats i expulsats de la colònia. L'any 1893 morí Josep Pons i Enrich i tres anys després el seu hereu, Ignasi Pons. A partir d'aquells moments, i fins l'any 1921, Lluís G. Pons, germà del fundador de la colònia, esdevingué l'home fort de la família i l'amo de Cal Pons. La situació de la colònia -ja construïda i consolidada- i la figura del director de la fàbrica -que era qui controlava el funcionament econòmic de l'empresa i el manteniment de l'ordre i la "pau social" i que disposà de xalet propi a partir de l'any 1900- van permetre, al Sr. Pons, centrar-se en la seva activitat política. Aquests anys en els quals Lluís Pons esdevingué l'amo de Cal Pons és quan es consolidà la relació paternalista envers els treballadors. El paternalisme es basava en un pacte, no escrit, pel qual l'amo oferia feina, pis, menjar, serveis, estabilitat i seguretat als seus obrers a canvi que aquests es limitessin a treballar, obeir i a no trencar la "pau social".

Bibliografia

R.SERRA i R.VILADES: la colònia Pons de Puig-reig (1875-1987), Berga, Ambit de Recerques del Berguedà 1987.

R.VILADES i R.SERRA : La colònia Pons (Puig-reig), a L'Erol, Any: 2005 Núm.: 86-87 150 anys de colònies industrials

CLOTET, D i SERRA, R. "Els amos de les colònies", a Històries del riu. El llegat de les colònies, Regió7, 2005, p. 43-44

CLOTET, D. I SERRA, R. "La casa de l'amo", a Histories del riu. El llegat de les colònies, Regió7, 2005, p. 67-68

VV.AA. (1994). Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Berguedà, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

CABANA, Francesc (2006): La saga dels cotoners catalans, Barna, Ed. Proa

TEIXIDOR, E. I SERRA, R. (2010). Vida de colònia. Les colònies tèxtils a Catalunya, Angle Ed.

